

بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و خلاقیت با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان

محیا متینی مطهر^{*۱}

۱. گروه روانشناسی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(تاریخ وصول: ۹۷/۰۲/۱۰ - تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۳/۲۵)

Investigating the relationship between personality traits and creativity with academic vitality in students

* Mhaya Mother^۱

۱. Department of Psychology, Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

(Received: April. ۳۰, ۲۰۱۸ - Accepted: June. ۱۴, ۲۰۱۸)

Abstract

Introduction: The present study aimed to investigate the relationship between personality traits and creativity with academic vitality in high school students of second grade girls in district ۴ of Tehran. **Method:** The study was descriptive-correlational study. The statistical population consisted of all female secondary school students in district ۴ of Tehran education in the academic year of ۲۰۱۱-۲۰۱۲. Among them, ۲۰۰ were selected by cluster random sampling. Data collection tools were Neo Personality Inventory (۱۹۹۲), Torrance Creativity Questionnaire (۱۹۹۲), and Hussein Chari and Dehghanizadeh (۲۰۱۲). **Results:** Data were analyzed by Pearson correlation and regression analysis. The findings of the research showed that there is a significant negative relationship between neuroticism and academic vitality, and there is a significant positive correlation between extroversion, openness, consistency and conscientiousness with academic vitality. **Conclusion:** The result of regression analysis showed that poor neuroticism, extroversion, conscientiousness and creativity predict academic vitality.

Key words: creativity, students, academic vitality, personality traits

چکیده

مقدمه: مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و خلاقیت با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان دبیرستان های دوره دوم دخترانه منطقه ۴ تهران انجام پذیرفت. **روش:** روش مطالعه توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه منطقه ۴ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود که از بین آنها ۲۰۰ نفر به شیوه نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری داده ها شامل پرسشنامه شخصیتی نئو (۱۹۹۲)، پرسشنامه خلاقیت تورنس (۱۹۹۲) و پرسشنامه سرزندگی تحصیلی حسین چاری و دهقانی زاده (۱۳۹۱) بود. یافته ها: داده ها به وسیله آزمون های همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته های پژوهش نشان داد که بین روان رنجورخویی و سرزندگی تحصیلی رابطه منفی معنادار وجود دارد و بین خلاقیت برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتیجه گیری: نتیجه تحلیل رگرسیون نشان داد که روان رنجور خویی، برون گرایی، وجدانی بودن و خلاقیت سرزندگی تحصیلی را پیش بینی می کند

واژگان کلیدی: خلاقیت، دانش آموزان، سرزندگی تحصیلی، ویژگی های شخصیتی

مقدمه

دوره تحصیل دوره ای از زندگی است که در آن تغییرات شناختی و اجتماعی سریعی اتفاق می افتد. به همین جهت سازگاری با چالش ها و فرصت های تحصیلی همیشه مورد توجه تعلیم و تربیت بوده است. در دیدگاه های مختلف مجموعه توانایی ها و استعدادها درونی که در این نحوه سازگاری دخالت دارند، مورد توجه قرار گرفته اند. از جمله این توانایی ها و استعدادها که باعث سازگاری تحصیلی می شود، سرزندگی تحصیلی^۲ است. سرزندگی تحصیلی، توانایی موفقیت آمیز دانش آموزان در برخورد با چالش های تحصیلی که در مسیر معمول تحصیل قرار

* نویسنده مسئول: محیا متینی مطهر

^۲ .academic buoyancy

دارند، است (مارتین و مارش^۱، ۲۰۰۸). گوردون آلپورت^۲ به عنوان یکی از برجسته‌ترین روان‌شناسان حوزه مطالعه شخصیت بیش از هر کسی مطالعه شخصیت را از نظر علمی به بخشی مقبول در روان‌شناسی تبدیل کرد. وی بیش از ۵۰ شیوه تعریف شخصیت را مرور کرده و سپس تعریف خود از شخصیت را بدین‌گونه ارائه کرد؛ شخصیت، سازمان پویایی از نظام‌های جسمی - روانی در درون فرد است که رفتار و افکار ویژه او را تعیین می‌کند (شولتز^۳ و شولتز، ۱۹۹۸؛ ترجمه کریمی، ۱۳۸۴). ویژگی‌های شخصیتی براساس الگوی پنج عاملی مک کری و کاستا^۴ (۱۹۹۲) شامل روان روان نژد خویی^۵، برون گرایی^۶، توافق^۷، باز بودن^۸ و وجدانی بودن^۹ می‌باشند. استرنبرگ^{۱۰} (۱۹۸۹) خلاقیت را ترکیبی از قدرت ابتکار، انعطاف پذیری و حساسیت در برابر نظریاتی که یادگیرنده را قادر می‌سازد خارج از نتایج تفکر نامعقول به نتایج متفاوت و مولد بیندیشد که حاصل آن رضایت شخصی و احتمالاً خشنودی دیگران خواهد بود، تعریف می‌کند (کفایت، ۱۳۷۳؛ به نقل از رضانی، ۱۳۸۸). از نظر استیفن رابینز^{۱۱} (۱۹۹۱) نیز خلاقیت به معنای ترکیب ایده‌ها در یک روش منحصر به فرد یا ایجاد پیوستگی بین ایده‌هاست (طالب زاده، ۱۳۸۵).

سرزندگی به عنوان یکی از مولفه‌های بهزیستی ذهنی در بسیاری از نظام‌های پژوهشی مطرح می‌باشد. مفهوم سرزندگی تحصیلی زمانی نمایان می‌شود که فردی کاری را به صورت خودجوش انجام دهد و در این بین نه تنها به او احساس خستگی و ناامیدی دست نمی‌دهد، بلکه احساس می‌کند انرژی و نیروی او افزایش یافته است (پورعبدل ۱۳۹۳). به طور کلی حس درونی سرزندگی شاخص معنادار سلامت ذهنی است (دویجن، روسنتال، اسپجات، اسمالنبروک و داهمن^{۱۲}، ۲۰۱۱ و سولبرگ^{۱۳}، ۲۰۱۲). سرزندگی تحصیلی به پاسخ مثبت، سازنده و انطباقی به انواع چالش‌ها و موانعی که در عرصه مداوم و جاری تحصیلی تجربه می‌شود، اشاره دارد. سرزندگی تحصیلی یکی از شاخص‌های مهم است که بر تربیت و یادگیری ثمربخش و موفقیت‌آمیز فرد تأثیر می‌گذارد و در آنجا لیاقت و توانایی‌هایی فرد به بار می‌نشیند و پیشرفت حاصل می‌شود (پورعبدل ۱۳۹۳). شخصیت یکی از ویژگی‌های بادوام و منحصر به فرد است که امکان دارد در پاسخ به موقعیتهای مختلف تغییر کند (شولتز و شولتز، ۲۰۰۵؛ به نقل از رجبی و حسینی، ۱۳۹۳). ویژگی‌های شخصیتی براساس الگوی پنج عاملی مک کری و کاستا (۱۹۹۲) شامل روان روان نژد خویی، برون گرایی، توافق، باز بودن و وجدانی بودن می‌باشند. روان نژد خویی به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، خصومت، تکانشوری، افسردگی و خود کم بینی اشاره دارد. برون‌گرایی، به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت طلبی، پرانرژی بودن و صمیمی بودن اشاره می‌کند. باز بودن به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف‌پذیری و خردورزی اطلاق می‌گردد، در حالی که توافق به تمایل فرد برای بخشنده‌گی، مهربانی، سخاوت، همدلی و هم‌فکری، نوع دوستی و اعتماددورزی همراه است. وجدانی بودن نیز به منظم بودن، کارا بودن،

^۱.Martin & Marsh

^۲.Allport

^۳.Schultz

^۴Mccare&costa

^۵.neruticism

^۶.extraversion

^۷.agreement

^۸.openness

^۹.conscientiousness

^{۱۰}.Stenberg

^{۱۱}.Robbins

^{۱۲}.Duijn, Rosenstiel, Schats, Smallembroek & Dahmen

^{۱۳}.Solberg

داشتن قابلیت اعتماد و اتکا، خود نظم بخشی، پیشرفت مداری، منطقی بودن و آرام بودن فرد اشاره می کند (تابع بردبار، ۱۳۹۱).

به لحاظ تاریخی و براساس مطالعات انجام پذیرفته ای مانند مطالعه آلفاگ و موری^۱ (۲۰۰۸)، کلایس، واندریکن، واندریکن، لویفتن، سوئنسس، پیترز و همکاران^۲ (۲۰۰۶) به نظر می رسد از بین ابعاد شخصیت، روان رنجور خوبی در در بیشتر آسیب شناسی های روانی نقش دارد. تابع بردبار (۱۳۹۱) در مطالعه ای به این نتیجه رسید که میان ویژگی های شخصیت با موفقیت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد و نوروگرایی و توافق پذیری از ابعاد شخصیت توانسته اند در پیش بینی موفقیت تحصیلی دانشجویان اثرگذار باشند. خلاقیت از نظر تورنس^۳ (۱۹۷۳)، عبارتست از فرایند حس کردن مسائل یا کاستی های موجود در اطلاعات، فرضیه سازی درباره حل مسائل و رفع کاستی ها، ارزیابی و آزمودن فرضیه ها، بازنگری و بازآزمایی آن ها و سرانجام انتقال نتایج به دیگران (سیف، ۱۳۹۰). براساس نتایج به دست آمده از مطالعات می توان خلاقیت بالا را عاملی در جهت افزایش پیشرفت تحصیلی در افراد معرفی کرد. به عنوان مثال ابطحی و ندری (۱۳۹۰) در مطالعه خود نشان دادند که خلاقیت بالا عاملی در جهت افزایش و بهبود عملکرد تحصیلی است. نیاز و سواد^۴ (۲۰۰۸) نیز نشان دادند که رابطه مثبت معناداری بین خلاقیت و پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

دانش آموزان آینده سازانی هستند که لزوم توجه به مسائل تحصیلی آنها به لحاظ شخصی و همچنین از جهت پیشرفت جامعه در آینده ای نه چندان دور از اهمیت بالایی برخوردار است. مارتین و مارش (۲۰۰۸) سرزندگی تحصیلی را به توانایی موفقیت آمیز دانش آموزان در برخورد با چالش های تحصیلی که در مسیر زندگی تحصیلی معمول هستند، تعریف می کنند. همین تعریف و نقش متضاد سرزندگی تحصیلی با فرسودگی تحصیلی (جنتی، ۱۳۹۴) موجبات لزوم بررسی عوامل مرتبط با سرزندگی تحصیلی را مشخص می کند. چرا که با بررسی عوامل مرتبط با سرزندگی تحصیلی می توان به لحاظ نظری با مفهوم سرزندگی تحصیلی به طور گسترده تری آشنا شد و همچنین متخصصین امر را در یافتن شیوه های مناسب آموزشی در جهت گسترش سرزندگی تحصیلی دانش آموزان یاری کرد. اول نبود مطالعات در دسترسی که ارتباط متغیرهای مختلف را با سرزندگی تحصیلی مورد بررسی قرار داده باشند؛ دوم، لزوم گسترش مبانی نظری پیرامون متغیر سرزندگی تحصیلی و سوم، یاری رساندن به متخصصین امر در جهت آشنایی با عوامل مرتبط با سرزندگی تحصیلی و یافتن شیوه های آموزشی و تربیتی مناسب در جهت تعدیل این عوامل و در نهایت گسترش سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان.

از آنجکه که دو متغیر ویژگی های شخصیتی و خلاقیت از عوامل مرتبط با عملکرد و پیشرفت تحصیلی هستند (ابطحی و ندری، ۱۳۹۰ و تابع مدار، ۱۳۹۱) در مطالعه حاضر ارتباط این متغیرها با سرزندگی تحصیلی مورد بررسی قرار می گیرد. با توجه به مطالب اشاره شده و نبود مطالعات در دسترسی که به بررسی رابطه ویژگی شخصیتی و

^۱.Elfhag & Morey

^۲.Claes, Vandereycken, Luyten, Soenens, Pieters & et al

^۳.Torense

^۴.Niaz & Suad

خلاقیت با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان بپردازند، مساله اصلی مطالعه حاضر پاسخ دادن به این سوال است که آیا بین ویژگی شخصیتی و خلاقیت با سرزندگی تحصیلی دانش آموزان رابطه ای وجود دارد؟

روش

پژوهش حاضر با توجه به هدف از نوع کاربردی و بر اساس ماهیت، توصیفی و همبستگی می باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه منطقه ۴ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بود. در مطالعات همبستگی از فرمول پلنت برای انتخاب حجم نمونه استفاده می شود ($N \leq m + 8$). در این فرمول m نشان دهنده تعداد متغیرهای پیش بین پژوهش و N حداقل حجم نمونه مناسب برای مطالعه است. مطالعه حاضر ۵ متغیر پیش بین دارد. با قرار گرفتن عدد ۵ در فرمول، حداقل حجم نمونه مناسب برای این مطالعه ۹۰ نفر بدست می آید، اما به جهت احتمال ریزش آزمودنی ها و همچنین بالا بردن اعتبار آزمون در این مطالعه ۲۰۰ دانش آموز را به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. روش نمونه گیری در مطالعه حاضر به شکل تصادفی خوشه ای بود. به شیوه نمونه گیری خوشه ای ۳ دبیرستان از دبیرستان های دخترانه دوره دوم متوسطه منطقه ۴ آموزش و پرورش ناحیه ۴ شهر تهران انتخاب شد، سپس در هر یک از این ۴ دبیرستان ۳ کلاس به شیوه تصادفی انتخاب شد و از دانش آموزان حاضر در این کلاس ها دعوت شد تا به پرسشنامه های مورد نظر پاسخ دهند.

ابزارهای پژوهش

آزمون شخصیتی نئو

آزمون شخصیتی نئو فرم تجدید نظر شده^۱ NEO PI-R که پس از گردآوری نیم قرن پژوهش در زمینه عامل شناسی شخصیت در اروپا و امریکا ساخته شده است. برخلاف آزمونهای شخصیتی رایج در روانشناسی که بر آسیب شناختی شخصیت تاکید دارند (همچون ام ام پی آی و میلون)، آزمون نئو به بررسی ویژگیهای سالم شخصیت می پردازد. این پرسشنامه ابتدا تحت عنوان نئو با ۱۸۵ سوال در سال ۱۹۸۵ توسط کاستا و مک کری تهیه شده است. بعد از آن براساس همین پرسشنامه فرم های ۲۴۰ و ۶۰ سوالی آن نیز ساخته شد. پرسشنامه نئو به زبان های مختلف ترجمه شده و روایی و سودمندی خود را در جامعه های مختلف نشان داده است. این پرسشنامه یکی از ابزارهایی است که بیشترین استفاده را در اندازه گیری مدل پنج عاملی شخصیت دارد (امان الهی، ۱۳۸۴). این آزمون پنج عامل عصبیت، بی ثباتی هیجانی یا روان رنجور خویی (N)، برون گرایی (E)، باز بودن (O)، توافق (A)، و وجدانی بودن (C) را می سنجد. پرسشنامه ی نئو برای بدست آوردن اندازه ی مفید و مختصری از پنج فاکتور بنیادی شخصیت ساخته شده است. آزمودنی جواب را در یک طیف ۵ درجه ای از نوع لیکرت (کاملا مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم، کاملاً موافقم) انتخاب می کند. نمره گذاری این آزمون بر اساس نمره های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ می باشد. این آزمون در سال ۱۳۸۱ توسط کیامهر در بین دانشجویان دانشگاه تهران اعتبار یابی شد. این آزمون برای افراد بالای ۱۷ سال مناسب می باشد. برای تکمیل آزمون، آزمودنی باید دست کم معادل ۹ کلاس تحصیلات رسمی داشته باشد (حق شناس، ۱۳۸۵). در فرم بلند اگر آزمودنی بیش از ۴۱ مورد و در فرم کوتاه بیش از ۱۰ مورد را بدون پاسخ گذاشت، پرسشنامه قابل بررسی نیست. مک کری و کاستا این آزمون را روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان به فاصله ی ۳ ماه اجرا

^۱. NEO personality inventory-revised (NEO PI-R)

کردند و ضریب اعتبار برای پنج عامل C,A,O,E,N به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹، ۰/۷۹، ۰/۸۳ به دست آمده است. مک کری و کاستا (۲۰۰۴) در مطالعه ای که به منظور تجدید نظر در پرسش نامه ی فرم کوتاه NEO.FFI بر روی ۱۹۴۲ نفر از افراد بزرگسال انجام دادند ضریب آلفای کرونباخ پنج عامل عصیت، بی ثباتی هیجانی یا روان رنجور خوبی (N)، برون گرایی (E)، باز بودن (O)، توافق (A) و وجدانی بودن (C) را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۷۵، ۰/۶۹، ۰/۷۹ گزارش کردند. مک کری و کاستا (۲۰۰۴) در مطالعه ای که به منظور تجدید نظر در پرسشنامه ی NEO.FFI بر روی ۱۴۹۲ نفر از افراد بزرگسال انجام دادند، ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون نئو ۲۴۰ سوالی برای پنج عامل روان رنجور خوبی (N)، برون گرایی (E)، باز بودن (O)، توافق (A) و وجدانی بودن (C) را به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۹۱، ۰/۷۶، ۰/۸۶، ۰/۸۳ گزارش کردند. زارعی (۱۳۸۲) در تحقیقی که روی ۴۰۰ نفر از افراد هنرمند و غیر هنرمند شهر اهواز انجام داد برای روایی فرم ۲۴۰ سوالی این آزمون از آزمون شخصیتی آیزنگ استفاده نمود و ضرایب همبستگی این آزمون را با آزمون آیزنگ را مطلوب گزارش کرد.

پرسشنامه خلاقیت تورنس

این پرسشنامه سال ۱۹۹۲ توسط تورنس و همکارانش به عنوان ملاکی برای اندازه گیری خلاقیت ساخته شده است و ۶۰ سوال دارد. گزینه های پاسخ گویی به شکل الف (نمره صفر)، ب (نمره ۱) و ج (نمره ۲) می باشد. کسب نمرات بالاتر نشان دهنده خلاقیت بالاتر است. تورنس (۱۹۸۹) ضرایب پایایی ۰/۹ و ۰/۸ و ضرایب روایی ۰/۶۳ را برای این پرسشنامه بدست آورد (البرزی، ۱۳۹۱). حقیقت (۱۳۷۷) در یک بررسی همبستگی این آزمون را با آزمون خلاقیت عابدی ۰/۷۲ و ضریب آلفای کرونباخ آنرا ۰/۸۶ گزارش کرد. البرزی (۱۳۹۱) ضریب آلفای ۰/۸۸ را برای این آزمون گزارش کردند و نشان داد که همبستگی تک تک ابعاد با نمره کل در دامنه ۰/۶۳ تا ۰/۷۸ قرار دارد که در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار است.

پرسشنامه سرزندگی تحصیلی

دهقانیزاده و حسین چاری زاده (۱۳۹۱) پرسشنامه سرزندگی تحصیلی را با الگوگیری از مقیاس سرزندگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰۶) که دارای ۴ گویه است، توسعه دادند و برای اجرای مقدماتی و رفع نقصها این گویه ها بر روی گروهی از دانش آموزان (۳۰ پسر و ۳۰ دختر) دبیرستانی شهرستان مهریز، اجرا کردند. پس از اجرای این گویه ها نسخه نهایی مورد بازنویسی قرار گرفت، که حاصل بازنویسی ۹ گویه بود. سپس گویه های مذکور در یک مطالعه مقدماتی مجدداً روی نمونه ای شامل ۱۸۶ نفر از دانش آموزان دبیرستان، اجرا و خصوصیات روانسنجی آن بررسی شد. نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده برابر با ۰/۸۰ و ضریب بازآزمایی برابر با ۰/۷۳ بود (پورعبدل، صبحی قراملکی و عباسی، ۱۳۹۳). رحیمی و زارعی (۱۳۹۵) آلفای کرونباخ این پرسشنامه را ۰/۸۵ گزارش کردند.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

نتایج مربوط به داده های پژوهشی با استفاده از روش های آماری توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. قبل از انجام تجزیه و تحلیل داده ها پیش فرض های مربوط به آن ها مانند خطی بودن و نرمال بودن داده ها مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها و نتایج

ابتدا به منظور بررسی رابطه بین روان رنجور خویی، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان دبیرستان‌های دوره دوم دخترانه منطقه ۴ تهران از همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. نتایج همبستگی بین ویژگی های شخصیت و سرزندگی تحصیلی

نتایج جدول ۱	سرزندگی تحصیلی	متغیرهای پژوهش	
	۰/۵۰۷**	روان رنجورخویی	
	۰/۲۴۳**	برون گرایی	**p<۰/۰۱
	۰/۲۹۸**	باز بودن	نشان می دهد که
نتایج جدول ۱	۰/۴۸۴**	توافق	رنجورخویی و
بین روان	۰/۴۹۰**	وجدانی بودن	رابطه منفی معنادار
سرزندگی تحصیلی			

وجود دارد و بین برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت (برای تعیین سهم هریک از متغیرهای پیش بین در شکل گیری متغیر P معنادار وجود دارد (۰/۰۱ < ملاک از آزمون تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. پیش بینی سرزندگی تحصیلی براساس روان رنجور خویی، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن

VIF	Tolerance	سطح معناداری	t	β	SE	b	
۷/۷۰۴	۰/۱۳۰	۰/۰۰۶	-۲/۷۷۸	-۰/۴۳۹	۰/۱۶۱	-۰/۴۵۰	روان رنجور خویی
۵/۳۰۷	۰/۱۸۸	۰/۰۰۱	۴/۶۹۶	۰/۶۱۴	۰/۱۶۲	۰/۷۶۲	برون گرایی
۵/۱۶۲	۰/۱۹۴	۰/۹۳۰	۰/۰۸۸	۰/۰۱۱	۰/۱۴۷	۰/۰۱۳	باز بودن
۸/۰۲۹	۰/۱۲۵	۰/۲۲۱	۱/۲۲۹	۰/۱۹۸	۰/۱۸۴	۰/۲۲۷	توافق
۷/۵۷۳	۰/۱۳۲	۰/۰۰۹	۲/۶۳۷	۰/۴۱۲	۰/۱۸۱	۰/۴۷۷	وجدانی بودن
$\Delta R^2=۰/۳۷۴$			و $adjR^2=۰/۳۵۸$		$P<۰/۰۰۱=۲۳/۲۲۳(۱۹۴)$		
			$R^2=۰/۶۱۲$		F(۵)		

همچنان که جدول ۲ نشان می دهد، ویژگی های شخصیت که در مرحله اول وارد معادله پیش بینی سرزندگی تحصیلی شد، به صورت معناداری در سطح معناداری ۰/۰۱ سرزندگی تحصیلی را پیش بینی نمود (p<۰/۰۱).

بررسی مجذور همبستگی چندگانه به دست آمده نشان داد که ارزش ضریب همبستگی های چند گانه (R^2) برابر با ۰/۶۱۲ است. این موضوع نشان می دهد که ویژگی های شخصیت ۰/۶۱ درصد از واریانس سرزندگی تحصیلی را تبیین نموده است. بررسی ضرایب رگرسیون نشان داد که روان رنجور خوبی ($p < 0/01$)، $\beta = 0/43$ ، برون گرایی ($p < 0/01$) و وجدانی بودن ($p < 0/01$) در سطح معناداری ۰/۰۱، سرزندگی تحصیلی را پیش بینی می کند.

همچنین به منظور بررسی رابطه بین خلاقیت با سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان دبیرستان های دوره دوم دخترانه منطقه ۴ تهران از همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. نتایج همبستگی بین خلاقیت و سرزندگی تحصیلی

نتایج جدول ۳	سرزندگی تحصیلی	متغیرهای پژوهش	** $p < 0/01$
نتایج جدول ۳	۰/۴۸۸**	خلاقیت	نشان می دهد که سرزندگی تحصیلی

برای تعیین سهم هریک از متغیر خلاقیت در شکل گیری P رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($p < 0/01$). متغیر ملاک از آزمون تحلیل رگرسیون خطی استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. پیش بینی سرزندگی تحصیلی براساس خلاقیت

VIF	Tolerance	سطح معناداری	t	β	SE	B	
۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۱	۷/۸۶۲	۰/۴۸۸	۰/۰۳۸	۰/۲۹۵	خلاقیت
			$\Delta R^2 = 0/238$	$\text{adj} R^2 = 0/234$ و		$P < 0/001 = 61/804$	
				$R^2 = 0/488$		F(1)	

همچنان که جدول ۴ نشان داده شده است، خلاقیت که وارد معادله پیش بینی سرزندگی تحصیلی شد، به صورت معناداری در سطح معناداری ۰/۰۱ سرزندگی تحصیلی را پیش بینی نمود ($p < 0/01$)، $P = 61/804$ ($F(1, 198) = 61/804$). بررسی مجذور همبستگی چندگانه به دست آمده نشان داد که ارزش ضریب همبستگی های چند گانه (R^2) برابر با ۰/۴۸۸ است. این موضوع نشان می دهد که خلاقیت ۰/۴۸ درصد از واریانس سرزندگی تحصیلی را تبیین نموده است.

بحث و نتیجه گیری

نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین روان رنجور خوبی با سرزندگی تحصیلی رابطه منفی معنادار وجود دارد و بین برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل

رگرسبون جدول نیز نشان داد که روان رنجور خوبی، برون گرایی و وجدانی بودن قادر به پیش بینی سرزندگی تحصیلی بودند. این نتیجه همسو با یافته هایی است که در ادامه به آنها اشاره می شود: رحیمی و زارعی (۱۳۹۵) در مطالعه ای به این نتیجه رسیدند که ابعاد دل بستگی با یکدیگر همبستگی مثبت و با متغیر وابسته پژوهش یعنی سرزندگی همبستگی منفی دارند. هر دو بعد دل بستگی با کمالگرایی مثبت رابطه منفی و با کمالگرایی منفی رابطه مثبت دارند. در ضمن اضطراب و اجتناب با هر سه بعد خودکارآمدی رابطه منفی داشتند. ارتباط ابعاد کمالگرایی با یکدیگر منفی و ارتباط ابعاد خودکارآمدی با یکدیگر مثبت بود. در آخر اینکه هر دو بعد دل بستگی با واسطه گری کمالگرایی منفی، خودکارآمدی مسئله مدار و خودکارآمدی هیجان مدار، سرزندگی را به صورت منفی پیش بینی می کنند. گمنام و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه ای نشان دادند که بین خودکارآمدی و سرزندگی تحصیلی در سطح ۰٫۰۱ همبستگی معنادار مثبت وجود دارد. کوماراجو و نادالر (۲۰۱۳) و پوتوین و همکاران (۲۰۱۱) طی مطالعاتی نشان دادند که خودکارآمدی بالا، سرزندگی و عملکرد تحصیلی بالاتری را پیش بینی می کند. کلیک و آرال (۲۰۱۳) در مطالعه ای به بررسی رابطه ویژگی های شخصیت با فرسودگی تحصیلی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که برون گرایی و باز بودن با فرسودگی تحصیلی رابطه منفی معنادار و روان رنجور خوبی با فرسودگی تحصیلی رابطه مثبت معنادار دارد. واگرن و فاندرا (۲۰۰۸) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی به این نتیجه دست یافتند که رابطه مثبتی بین وظیفه شناسی با پیشرفت تحصیلی وجود دارد. فارسیدس و وودفیلد (۲۰۰۸) و کنراد (۲۰۰۷) در مطالعه پیرامون رابطه ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی بیان می کنند که مؤلفه گشودگی (باز بودن نسبت به تجربه) با موفقیت و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت دارد.

در تبیین و نتیجه گیری این نتایج باید گفت روان رنجور خوبی با ایجاد ویژگی های رفتاری نامطلوبی مانند احساس کلافگی و غم، فرد را در انزوایی قرار می دهد که طی آن نه می تواند زندگی آرامی برای خود ایجاد کند و نه خواهد توانست با دیگران به خوبی رفتار کند و ارتباط برقرار نماید. افراد برون گرا به جهت تمایل به برقراری ارتباط با دیگران و بودن در میان افراد دیگر و اهمیتی که به این روابط می دهند، به دیگران اهمیت داده و برای دیگران ارزش قائلند. افرادی که از ویژگی باز بودن یا گشودگی برخوردارند، افرادی سالم از نظر روان شناختی می باشند که به اخلاقیات اهمیت بالایی می دهند. توافق با ویژگی های مطلوبی مانند نوع دوستی و داشتن احساس همدردی با دیگران همراه است. وجدان و ویژگی شخصیتی مطلوبی که از فرد در مقابل رفتارهای نامطلوب و نامناسب محافظت می کند. براساس نتایج کسب شده بین روان رنجور خوبی با سرزندگی تحصیلی رابطه منفی وجود دارد و بقیه ویژگی های شخصیتی با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت دارند. علت این امر را می توان به خصایص رفتاری که هر یک از این عوامل شخصیتی ایجاد می کنند، نسبت داد. روان رنجور خوبی چنان فرد را درگیر غم و احساس کلافگی می کند که او به تحصیل و عوامل مرتبط با آن نیز با چشم بی حوصلگی می نگرد و هرگز تلاشی برای موفقیت در امور تحصیل و برخورد و حل چالش های مرتبط با آن انجام نمی دهد. در مقابل آن ویژگی های شخصیتی برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با ایجاد ویژگی رفتاری مناسب فرد را به سمت رفتارهای مناسب مانند تحصیل و به چالش کشیدن موانع آن برای کسب موفقیت پیش می برند.

نتایج نشان داد که بین خلاقیت با سرزندگی تحصیلی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که خلاقیت قادر به پیش بینی سرزندگی تحصیلی بودند. این نتیجه همسو با یافته هایی است که در ادامه به آنها اشاره می شود: حسن زاده و ایمانی فر (۱۳۸۹) در مطالعه ای با عنوان رابطه خلاقیت و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی نوجوانان و جوانان نشان دادند که بین خلاقیت و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. نیاز و سواد (۲۰۰۸)، در مطالعات خود پیرامون رابطه خلاقیت و پیشرفت تحصیلی به این نتیجه رسیدند که بین خلاقیت و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

در تبیین این نتایج می توان گفت تفکر خلاق از نظر تورنس (۱۹۷۳)، عبارتست از فرایند حس کردن مسائل یا کاستی های موجود در اطلاعات، فرضیه سازی درباره حل مسائل و رفع کاستی ها، ارزیابی و آزمودن فرضیه ها، بازنگری و بازآزمایی آن ها و سرانجام انتقال نتایج به دیگران (سیف، ۱۳۹۰). خلاقیت بالا فرد را به سمت مبارزه با چالش ها و موانع پیش می برد و ترس مبارزه با این موانع را کاهش می دهد. دانش آموز خلاق در محیط درس به دنبال حل مسائل و مشکلات است و سعی می کند موانع را از پیش رو بردارد. ویژگی مطلوب سرزندگی تحصیلی در دانش آموز تلاش آنها برای مبارزه با موانع و چالش هاست که این ویژگی مطلوب در افراد خلاق دیده می شود. بنابراین رابطه مطلوب خلاقیت را با سرزندگی تحصیلی را می توان به ارتباط مطلوب هر دو با مبارزه با موانع و چالش ها برای کسب موفقیت نسبت داد.

منابع

- افروز، غلامعلی و کامکاری، فریبرز. (۱۳۹۰). هوش و خلاقیت. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- ایزدی، زهرا. (۱۳۹۱). مقایسه ویژگیهای شخصیتی، سلامت روانی با رضایت زناشویی زوجین مراجعه کننده به مرکز مشاوره نیروی انتظامی فارس. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- بیضایی پور، نرگس خاتون. (۱۳۸۹). بررسی مقایسه ویژگیهای شخصیتی دانش آموزان ورزشکار در رشته های انفرادی و گروهی پایه اول دوره متوسطه شهرستان شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- پروین، لارنس ای. (۲۰۰۱). روانشناسی شخصیت (نظریه و تحقیق). ترجمه جوادی و کدیور (۱۳۸۶). تهران؛ موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- پورعبدل، سعید؛ صبحی قراملکی، ناصر و عباسی، مسلم. (۱۳۹۳). مقایسه اهمال کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص. ناتوانی های یادگیری، ۴ (۳): ۲۲-۳۸.
- تابع بردبار، فریبا. (۱۳۹۱). رابطه ویژگی های شخصیت و سبک های یادگیری با موفقیت تحصیلی دانشجویان برخط. مجله دانشگاه علوم پزشکی شیراز، ۳ (۲): ۱۶-۱۰.
- تشریفی، زینب. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین هوش معنوی، تاب آوری و بهزیستی معنوی با فرسودگی شغلی در بین پرستاران در سال ۱۳۹۱. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- جلیلیان، نوشین. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش مهارت های مدیریت زمان بر میزان فرسودگی تحصیلی دانشجویان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.

- حسن زاده، رمضان و ایمانی فر، پریسا. (۱۳۸۹) در مطالعه ای با عنوان رابطه خلاقیت و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی نوجوانان و جوانان. *جامعه شناسی مطالعات جوانان*، ۱ (۳): ۵۵-۶۵.
- دستغیب، سیده مریم. (۱۳۸۹). تاثیر آموزش مهارت‌های مثبت اندیشی بر خلاقیت دانش آموزان دختر سال اول دبیرستان. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه علامه طباطبائی.
- رحیمی، مهدی و زارعی، الهام. (۱۳۹۵). نقش ابعاد دلبستگی بزرگسالی در سرزندگی تحصیلی با واسطه گری ابعاد خودکارآمدی مقابله با مشکلات و کمالگرایی. *علوم تربیتی و روان شناسی*، ۳ (۱۲): ۶۹-۵۷.
- رضائی، علی. (۱۳۸۸). بررسی خلاقیت دانش آموزان با نگرش‌های فرزند پروری والدین در مدارس مقطع راهنمایی پسرانه و دخترانه استعدادهای درخشان شهر ارومیه. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه ارومیه.
- زارعی، اقبال. (۱۳۸۲). مقایسه نیازهای اساسی، خلاقیت، ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روان هنرمندان هریک از رشته های شعر و ادب، نمایش، موسیقی و هنرهای تجسمی با افراد غیر هنرمند. *پایان نامه دکتری روان شناسی*. دانشگاه تربیت مدرس.
- زرعیه، سارا. (۱۳۹۳). مقایسه سطوح اضطراب، کیفیت زندگی و ویژگی‌های شخصیتی خانواده های بیماران قلبی و خانواده های عادی. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد کرج.
- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۰). *روانشناسی پرورشی، روانشناسی یادگیری و آموزش*. تهران: نشر آگاه.
- شفیعی، هانیه. (۱۳۸۹). مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و سلامت روان در بیماران قلبی و کلیوی با افراد عادی در بیمارستان شهید فقیهی شیراز. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- طالب زاده، عباس. (۱۳۸۵). خلاقیت و نوآوری در افراد و سازمان ها. *ماهنامه علمی - آموزشی تدبیر*، ۱۵ (۱۵۲): ۲۱-۲۶.
- عباسی، منصوره و دهقانی، مرضیه. (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر انتخاب استاد راهنما و تعاملات بین استاد راهنما و دانشجو، با تاکید بر سرزندگی تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد. *همایش بین المللی مدیریت*.
- عظیمی، محمد؛ پیری، موسی و زوار، تقی. (۱۳۹۲). رابطه فرسودگی تحصیلی و یادگیری خودتنظیمی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه. *پژوهش در برنامه ریزی درسی*، ۱۰ (۲): ۱۱۶-۱۲۸.
- فقیهی، معصومه. (۱۳۹۴). تعیین اثربخشی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات بر تفکر انتقادی و خلاقیت. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد کرج.
- فیست، جس و فیست، گریگوری جی. (۲۰۰۲). *نظریه های شخصیت*. ترجمه سید محمدی، یحیی. (۱۳۹۱). تهران: نشر روان.
- قویدل، سمیه. (۱۳۹۰). بررسی مهارت های مثبت اندیشی در بین کتابداران کتابخانه های مرکزی دانشگاه های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.

- گمنام، اعظم؛ اسماعیلی، علی اکبر و میری، محمدرضا. (۱۳۹۳). رابطه بین خودکارآمدی و سرزندگی تحصیلی دانش آموزان تیزهوش. *اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی.*
- مردان، رویا. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش مثبت اندیشی بر نگرش معلمان (مؤنث) ابتدایی مدارس دولتی شهرستان فیروزکوه نسبت به دانش آموزان. *پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه الزهرا.*
- مقدسی، ثریا. (۱۳۹۱). رابطه جهت گیری هدف و حمایت اجتماعی ادراک شده با فرسودگی تحصیلی دانشجویان دانشگاه شهید مدنی آذربایجان. *پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.*
- Alarcon, G., Eschleman, K. J. & Bowling, N. A. (۲۰۰۹). Relationships between personality variables and burnout: A meta-analysis. *Work & Stress*, ۲۳(۳): ۲۴۴-۲۶۳.
- Bean, J. & Eaton, S. B. (۲۰۰۱). The psychology underlying successful retention practices. *Journal of college student retention*, ۳(۱): ۷۳-۸۹.
- Bish, G.G. (۲۰۰۲). *A study of the relationships of intelligence, achievement, creativity and confidence among intermediate grade pupils in a suburban, area elementary school, in doctoral dissertation.* Washington, D.C: George Washington University.
- Celik, G. T. & Oral. E. L. (۲۰۱۳). Burnout Levels and Personality Traits—The Case of Turkish Architectural Students. *Creative Education*, ۴(۲): ۱۲۰-۱۳۱.
- Claes, L., Vandereycken, W., Luyten, P., Soenens, B., Pieters, G. & Vertommen, H. (۲۰۰۶). Personality prototypes in eating disorders based on the big five model. *Journal of Personality Disorders*, ۲۰: ۴۰۱-۴۱۶.
- Conard, M. (۲۰۰۷). Aptitude is not enough: How personality and behavior predict academic performance. *Journal of Research in Personality*, ۴۰: ۳۳۹ – ۳۴۶
- Duijn, M., Rosenstiel, I. V., Schats, W., Smullenbroek, C. & Dahmen, R. (۲۰۱۱). Vitality and health: A lifestyle programme for employees. *European Journal of Integrative Medicine*, ۳: ۹۷-۱۰۰.
- Elfhag, K. & Morey, L.C. (۲۰۰۸). Personality characteristics and eating behavior in the obese: Poor self-control in emotional and external eating but personality assets in restrained eating. *Eating Behaviors*, ۹: ۲۸۵-۲۹۳.
- Farsides, T. & Woodfield, R. (۲۰۰۸). Individual differences and undergraduate academic success: The roles of personality, intelligence, and application. *Personality and Individual Differences*, ۳۴: ۱۲۲۵ - ۱۲۴۳.
- Froman, L. (۲۰۰۹). Positive psychology in the work place. *Journal on Pshchology Department*, ۲: ۱۶۹-۱۸۵.
- Komarraju, M. & Nadler, D. (۲۰۱۳). *Self-efficacy and academic achievement: why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter.* Learning and Individual Differences, In Press, Corrected Proof, Available online ^ February ۲۰۱۳.

- Martin, A. J. & Marsh, H. W. (۲۰۰۸). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology*, ۴۶ (۱): ۵۳-۸۳.
- Niaz, M. & Saud, G. (۲۰۰۸). Academic performance of school students as a function of mental capacity, cognitive style, mobility-fixity dimension, and creativity. *Journal Of Creative Behavior*, ۳۴ (۱): ۷۳-۸۱.
- Putwain, D. V., Connors, L., Symes, W. & Douglas-Osborn, E. (۲۰۱۱). Is academic buoyancy anything more than adaptive coping? *Anxiety, Stress & Coping*, ۱-۱۰.
- Saville, D. (۲۰۰۶). Emotional Intelligence in Policing. *Police Chief Magazine*, ۱۳(۷۴): ۱۶۶-۱۸۱.
- Seligman, M.E.P. (۲۰۰۲). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. New York: Free Press.
- Solberg, P. A. (۲۰۱۲). Effects of three training types on vitality among older adults: A self-determination theory perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, ۱۳: ۴۰۷-۴۱۷.
- Wagerman, S. A. & Funder, D. C. (۲۰۰۸). Acquaintance reports of personality and academic achievement: A case for conscientiousness. *Journal of Research in Personality*, ۴۱: ۲۲۱ - ۲۲۹.